

35076, VII C, 9 33 97/9

(86)

Apostolsko pismo

svetega očeta

Leona XIII.

Ponatis iz Slovenca.

V Ljubljani 1894.

Samozaložba. — Tisk Katol. Tiskarne.

J

A

V

to
fr
p
j
s
j
z
i

v
s
t
r
s
t
r

Apostolsko pismo svetega očeta Leona XIII.

Vsem knezom in narodom sporoča papež
Leon XIII. pozdrav in mir v Gospodu.

1. Zahvala sv. očeta.

Prekrasna očitna voščila, katera smo celo preteklo leto vsprejemali v spomin začetka svoje škofovske oblasti in katera so nedavno završili izredno pobožni Španjci, so nas vzlasti zato veselila, ker se je v onem jedinstvenem mišljenju pokazala jedinstvo sv. cerkve in njena čudovita zveza s papežem. Zdelo se je, kakor bi bil katoliški svet tiste dni nekako pozabil vse drugo in proti Vatikanu obračal svoje oči in srca.

Vladarji so nam pošiljali poslance, verniki so v velikih množicah romali semkaj, ljubezniva pisma smo dobivali, svete svečanosti so se opravljale: vse to je jasno pričalo, da so katoliška srca in katoliške misli jedine, kadar je treba skazovati udanost apostolski stolici. Tem ljubše in prijetnejše nam je bilo to, ker je bilo popolnoma v soglasju z našimi nameni in deli. Ker smo svojo dobo izpoznali in ker smo si bili v svesti svoje dolžnosti, smo namreč imeli v mislih celi čas svoje višje duhovske službe in kolikor smo mogli, smo skrbeli tudi z opomini in dejanji, da bi vsa ljudstva in vse narode zvezali tem ožje seboj in pokazali v vsakem oziru koristno moč rimskega papeštva. Zato zahvaljamo najpreje božjo dobrotljivost, ki nam je ljubeznivo darovala tako visoko, čilo starost; potem pa vladarje, škofe, du-

hovnike in vse zasebnike, ki so se trudili s tako raznovrstnimi dokazi ljubezni in udanosti častiti našo osebo in naša dostojanstva in nam kot zasebniku dajati zaželene tolažbe.

2. Namen apostolskega pisma.

Seveda smo marsičesa pogrešali, da bi bila tolažba popolna in trdno utemeljena. Še sredi splošnih izrazov ljubezni in udanosti se je namreč lahko videla velika množica, ki se ni udeleževala soglasnega veselja katoliškega, nekaj, ker sploh nima evangeljske modrosti, nekaj pa, ker je pač na krščansko ime krščena, pa odločena od katoliške vere. To nas je jako hudo bolelo in nas še boli; saj nam ni mogoče misliti, ne da bi nas v dnu duše ne bolelo, da hodi daleč od nas, kakor po stranski poti, tako velik del človeškega rodu.

Ker pa namestujemo na zemlji vsegamogočnega Boga, ki hoče, da se vsi ljudje izveličajo in pridejo k izpoznanju resnice in ker nas visoka, skrbi polna starost približuje človeškemu koncu, se nam zdi primeren čas, posnemati vzgled našega Odrešenika in mojstra Jezusa Kristusa, ki je malo pred svojim povratom v nebesa Boga Očeta pregoreče prosil, naj bi bili njegovi učenci in verniki jednega srca in jedne misli: „Prosim, — — da bodo vsi jedno, kakor ti, Oče! v meni, in jaz v tebi; da bodo tudi oni v nas jedno.“ (Jan. 17, 20. 21.)

Ker ne vklepa ta božja molitev in prošnja samo tistih, ki so tedaj verovali v Jezusa Kristusa, marveč tudi vse tiste, ki bi verovali vanj v prihodnje, zato nam je to prav primerna prilika, da zaupno razložimo svoje želje in poskrbimo po svojih močeh, da se pokličejo vsi ljudje brez razločka rodu in bivališča k jedinosti vere in se zanjo vnamejo.

3. Nevernikom!

Ljubezen, ki tja urneje hiti, koder je bolj treba pomagati, nas sili, in naših mislij vzlet se nagiblje

najpreje k tistim največjim nesrečnežem vseh narodov, ki luči evangelija še niso zagledali, ali pa so jo sicer vsprejeli, toda so jo vsled malomarnosti ali vsled prevelike oddaljenosti zopet pogasili in zato ne poznajo Boga in so v največji zmoti. Ker pa prihaja vse izveličanje od Jezusa Kristusa, — „zakaj nobeno drugo ime pod nebom ni dano ljudem, v katerem bi mi mogli biti izveličani“ (Dej. ap. 4, 12.), — zato najbolj želimo, da bi vse zemeljske pokrajine prodrli in napolnili presveta zvezda Jezusova. Sveta cerkev je vedno opravljala to svojo od Boga ji naloženo službo.

Čemu je namreč devetnajst stoletij z večjo gorečnostjo in večjo stanovitostjo delovala in po čem bolj hrepenela, nego po tem, da pripelje narode k resnici in h krščanstvu? In tudi sedaj vsled naše oblasti jadrajo evangelijski seli često črez morja v najoddaljenejše kraje; mi pa vsak dan molimo Boga, naj pomnoži apostolske službe vredne služabnike, ki se ne plašijo žrtvovati svoje zločnosti in zdravja, da celó svojega življenja, če je treba, da se razširja Kristusovo kraljestvo.

4. Očetova molitev.

Ti pa, Izveličar in Oče človeškega rodu, Jezus Kristus, podvizaj se! ne odlašaj več storiti, kar si nekdaj rekel, da boš vse na-se potegnil, ko boš z zemlje povzdignen! Stopi že doli in pokaži se nebrojni množici, ki še nima tako velikih dobrot, katere si ti s svojo krvjo zaslužil zemljanom; vzbudi tiste, ki sedé v senci teme in smrti, da se razsvetljeni v žarkih tvoje modrosti in moči v Tebi in po Tebi „spopolnijo v jedinosti“.

5. Kristijanom ločenim od katol. cerkve!

Premišljujočim skrivnost te jedinosti se nam v mislih pokažejo vsi narodi, katere je Božja dobrota že zdavnej pripeljala iz dolgotrajnih zmot k evan-

geljski resnici. Res ni nobenega prijetnejšega spomina, nobene veličastnejše prilike, da hvalimo neskončno Previdnost Božjo, kakor zgodovina starih časov, ko so imeli od Boga izvirajočo vero za skupno in nerazdeljivo dedščino; ko je po bivališču, značaju in navadah ločene omikane narode, če so bili tudi v drugih stvareh nejedini in se prepirali, vendar vse združevala v verskem oziru krščanska vera. Ko se spominjamo tistih časov, moramo le zelo obžalovati, da so nevoščljivost, sovraštvo in nesrečne časovne razmere tekom stoletij odtrgale velike in cvetoče narode naročju rimske cerkve. Mi pa se obračamo zaupajoč v milost in usmiljenje neskončnega Boga, ki jedini pozna pravi čas, pomagati, in ki more voditi po svoji volji misli ljudij, ravno k tistim narodom in jih opominjamo in rotimo v očetovski ljubezni, naj opusté nejedinstvo in se povrnejo k jedinstvu.

a) Razkolnikom!

In najprej se oziramo polni ljubezni k vshodu, od koder je začetkom prišlo izveličanje za celo zemljo. Želja in pričakovanje nam namreč vzbujata prijetno upanje, da ne bo več dolgo, ko se bodo v podedovani veri in stari slavi bliščeč vshodne cerkve tja povratile, od koder so izšle, in to tembolj, ker se njihova ločitev ni vršila zavaljo prevelikega razločka. Če malo stvari izvzamemo, smo v ostalem tako soglasni, da jemljemo neredkokrat braneč katoličanstvo spričevanja in dokaze iz nauk, navad in obredov vshodnih kristijanov. Poglavitna točka preprirov je prvenstvo rimskega papeža. Ožró naj se pa v staro dōbo in naj si ogledajo, kaj so mislili njihovi predniki in kaj jim je sporočil čas, ki je v najbližji dotiki s staro dōbo. Iz tega se namreč dá jasno dokazati, da velja Jezusa Kristusa Božja beseda: „Ti si Peter, in na to skalo bom zidal svojo cerkev“, o rimskih papežih. In stara dōba jih je videla mnogo, ki so bili prav iz vshodnih krajev iz-

brani za papeže, vzlasti Anakleta, Evarista, Aniceta, Eleuterija, Cozima, Agatóna. Večina izmej njih je zapečatila modro in sveto vladanje vsega krščanstva s svojo krvjo.

Čas, vzrok, začetniki nesrečnega razkola so popolnoma znani. Pred tistim časom, ko je človek ločil, kar je Bog združil, je bilo ime apostolske stolice sveto in na vshodu in na zahodu so v popolnem soglasju brez kakenga obotavljanja ubogali rimskega papeža kot pravnega naslednika sv. Petra in zato namestnika Jezusa Kristusa na zemlji. Opazujmo začetek razkola! — sam Focij je poslal v Rim iz tega vzroka zastopnike v svoji zadevi; papež Nikolaj I. pa je poslal, ne da bi bil kedo ugovarjal, svoje legate iz Rima, „naj skrbno preiskujejo zadevo patrijarha Ignacija in naj popolnoma in resnično poročajo o njih apostolski stolici“, tako da vsa zgodovina te stvari očito potrjuje prvenstvo rimske stolice, o kateri se je takrat prepir začel. — Konečno je sploh znano, da so pri velikih cerkvenih zborih, namreč pri drugem lyonskem in florentinskem Latinci in Grki v lahko pridobljeni in jednoglasni slogi oblast rimskih papežev proglasiti za verski nauk.

Navlašč smo se spominjali teh stvari, ker so nekaka vabila, da se ustanovi mir, tembolj, ker opazamo pri vshodnih kristijanih nekako milejše mišljenje o katoličanih, da celó neko dobrohotno nagnjenje do njih. To se je posebno pokazalo, ko so nedavno naše romarje na vshodnih krajih s posebnim odlikovanjem in s posebno prijaznostjo vsprejemali.

Zato „se odpirajo moja usta k Vam“ vsem, ki ste ločeni od katoliške cerkve in ki pripadate grškemu ali kakemu drugemu vshodnemu obredu. Zelo si želimo, da vsak za-se premišljuje tisti ljubezni in resnosti polni govor, ki ga je nekdam govoril Bessarion vašim očetom: „Kako se bomo zagovarjali pred Bogom, da smo se ločili od svojih bratov, saj je On, hoteč jih združiti v jeden hlev, prišel z

nebes, se včlovečil in bil križan? Kako se bomo branili pri svojih zanamcih? Ne pripuščajmo tega, preljubi očetje! ne imejmo tega mnjenja, ne skrbimo tako slabo za-se in za svoje.“ — Premišljujte dobro naše predloge same na sebi in pred Bogom. Ne vodijo nas človeški oziri, marveč božja ljubezen in gorečnost za skupni blagor nas nagiblje, da vam svetujemo spravo in zvezo z rimsko cerkvijo; pri tem umevamo vse obsezajočo, popolno zvezo; taka bi pa še nikakor ne bila ona zveza, ki bi ničesar drugega ne provzročila, nego nekakšno soglasje v verskih naukih in nekaj bratovske ljubezni. Prava zveza mej kristijani je tista, ki jo je ustanovitelj svete cerkve, Jezus Kristus, postavil in hotel in katera biva v jedinosti vere in vodstva. Saj vam tudi ni nobenega vzroka biti v skrbeh, da ne bi mi ali kateri naših naslednikov odvezel kaki cerkvi količkaj vaših pravic, patrijarhalnih privilegijev, obrednih navad. Saj je bilo in bo zmiraj utemeljeno v namenu in v delovanju apostolske stolice po pravici dovoljevati mnogo stvarij posebnostim in šegam vsakega naroda. — Vrh tega se bo pa potem, ko se združite z nami, po Božji naredbi pomnožilo dostojanstvo in čast vaših cerkvâ. Bog naj torej usliši vaše vlastne prošnje: „Daj, da prenehajo razdori cerkvâ“ (παῦσον τὰ σχίσματα τῶν ἐκκλησιῶν, (In liturg. S. Basili) in: „Združi razkropljene in pripelji zmotne nazaj in jih zveži s svojo sveto katoliško in apostoljsko cerkvijo“ (τοὺς ἐνοχοποιημένους ἐπισυνάγαγε, τοὺς πλανημένους ἐπανάγαγε καὶ σύναγον τῇ ἀγίᾳ σου καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Ib.); tako se torej vrnite k tisti jedni in sv. veri, kateri je najstarejša dôba nas in vas jednako izročila; katero so nepokvarjeno ohranili vaši očetje in predniki; katero so z bleskom svojih krepostij, z velikostjo svojega duha, z izbornostjo svojih naukov tekmovali proslavljali Atanazij, Bazilij, Gregor Nacijanski, Janez Krizostom, oba Cirila in še več drugih velikih mož, katerih slava pripada kot skupna dedščina v jednaki meri vshodu in zahodu.

b) Slovanskim narodom!

Tu navajamo posebno vas, vse slovanske narode, katerih sloves oznanja mnogo zgodovinskih spomenikov. Vi veste, kako sta za Slované zaslužna vašá sveta očeta v veri, Ciril in Metod, katerih spomin smo tudi mi pred nekaj leti skušali povečati s tem, da smo jima odločili pristojno češčenje. Po njunih krepostih in njunem delovanju je večina rodov vašega debla prejela omiko in izveličanje. Tako se je zgodilo, da je bilo mej slovanskimi deželami in rimskimi papeži dolgo časa najlepše mejsebojno razmerje, z jedne strani v dobrotah, z druge pa v najzvestejši udanosti.

Ker je nesrečen čas vaše prednike večinoma odtrgal rimski veri, premišlujte veliko vrednost povrata v jedinost. Tudi vas kliče sveta cerkev neprenehoma v svoje naročje, pripravljena, vam podati marsikako sredstvo izveličanja, blagostanja in velikosti.

c) Protestantom.

Z ne manjšo ljubeznijo se oziramo na narode, katere je v novejšem času nenavadna izprememba stvari in časov ločila od rimske cerkve. Pozabijo naj raznovrstne dogodbe v preteklosti, dvignejo naj svoje misli nad vse človeške stvari in naj z merilom, želečim samo resnice in izveličanja, razmotravajo od Kristusa ustanovljeno cerkev. Če s to primerjajo svoje verske občine in presoјajo, kakšna je pri njih vera, bodo lahko priznavali, da so v mnogih in zelo važnih točkah prvotno resnico pozabili in se razšli v raznovrstne nove zmote; tudi ne bodo tajili, da ni ostala pri njih od one podedovane resnice, katero so začetniki teh novotarij seboj vzeli v ločitev, skorej nobena določena veroizpovedna oblika, ki bi jo morali vsi priznavati.

Da, tako daleč je že prišlo, da se mnogi ne bojé razdirati samega temeljna, na katerem jedino stoji cela vera

in vse človeško upanje, namreč Božje narave Izveličarja Jezusa Kristusa. Ravno tako, kakor so preje razlagali knjige stare in nove zaveze, trdeč, da so pisane po Božjem navdihnjenju, [tako jim sedaj odrekajo vsako veljavo. Ker so dali vsakemu prostost, da si vse tolmači po svoji pameti in razsodnosti, se je seveda to pokazalo kot nujna posledica. Zato postavljajo vlastno vest za jedino voditeljico in merilko življenja in zametavajo vsako drugo ravnilo v delovanju; odtod izvirajo nasprotujoča si menenja in raznovrstne ločine, ki se često spačijo v naturalizem in racijonalizem. Zato že obupujejo, da bi se mogli nazori zjediniti in oznanjajo in priporočajo zvezo v bratovski ljubezni. Prav res; saj moramo biti vsi združeni v mejsebojni ljubezni. To je namreč Jezus Kristus najbolj dokazoval, hoteč, da bodi znak njegovih vernikov, da se ljubijo mej seboj. Pa kako more vezati srca popolna ljubezen, če ne zjedinja vera duhov? —

Iz teh vzrokov jih je izmej tistih, o katerih smo govorili, prav mnogo iskalo v pravi razumnosti in v želji po resnici, pot izveličanja v katoliški cerkvi, ker so pač dobro izprevideli, da ne morejo biti zvezani z Jezusom Kristusom kat z glavo, če niso združeni z njegovim telesom, ki je sv. Cerkev, in da ne morejo doseči prave Kristusove vere, če zaničujejo njegovo pravo, sv. Petru in njegovim naslednikom izročeno učeniško službo. Videli so namreč v rimski cerkvi podobo prave cerkve, ki je od Boga, svojega začetnika nezamenljivo označena z jasnimi znamenji; in zato je mej njimi mnogo duhovitih razlagavcev stare dôbe, ki so v izvrstnih spisih pojasnovali izvor rimske cerkve od apostolov, nepokvarjenost njenih verskih resnic in stalnost njene uprave. Tako tedaj vas, o bratje naši, ki ste od nas že tristo let v veri ločeni, ki ste se iz kakoršnega koli vzroka ločili od nas, z ozirom na vzgled teh mož, kličejo bolj naša srca, nego naše besede. „Hitimo vsi v jedinstvo vere

in spoznanja Sinu Božjega“. (Ef. 4, 13.) Dovolite, da Vas povabimo k tej jedinosti, ki je katoliška cerkev nikedar ni, in je ne bo pogrešala in da vam ljubeznivo podajemo roko. Že zdavnej Vas kliče k sebi sv. Cerkev, skupna mati, vsi katoličani vas pričakujejo z bratovskim hrepenenjem, da z nami sveto častite Boga, združeni v popolni ljubezni po spoznavanju jednega evangelija, jedne vere in jednega upanja.

6. Katoličanom!

Da bi bila tako zaželena jedinost popolnoma skladna, nam preostaje še, da izpregovorimo vsem tistim po širni zemlji, o katerih izveličanju že dolgo bdé naše skrbi in misli: menimo namreč katoličane, katere katoliška vera ravno tako uči pokorščine do apostolske stolice, kakor jih ohranja združene z Jezusom Kristusom. Teh sicer ni treba vspodbujati k pravi in sveti jedinosti, ker so je po božji dobroti že tako deležni; vender pa jih je treba opominjati, da sedaj, ko od vseh strani preté nevarnosti, ne izgubé z brezbriznostjo in lenobo največjega božjega darú. Zato naj vsprejmó iz nauk, ki smo jih preje podelili ali vsem ali posamnim katoliškim narodom, pravo vodilo za svoje mišljenje in delovanje, posebno naj si pa postavijo za najvišji zakon, da moramo učeniški službi in oblasti sv. cerkve ne ozkosrčno, ne nezaupno, marveč iz cele duše in radovoljno ubogati v vseh stvareh. Pri tem naj ne pozabijo, kako škodljivo je krščanski jedinosti, da so raznovrstni zmotni nazori zatemnili in izbrisali pravi pojem sv. Cerkve. Ta je namreč po volji in ukazu svojega Božjega Ustanovitelja v svoji vrsti popolna družba, katera ima dolžnost in službo vcep-ljevati človeškemu rodu evangeljske nauke in naredbe in ga voditi po čistem obnašanju in krščanskih krepostih k tistemu izveličanju, ki je vsakemu človeku odločeno v nebesih. Ker je, kakor smo rekli, popolna družba, zato nima od zunaj izvirajoče,

marveč po Božjem sklepu in po svoji vlastni naravi ji podeljeno življenjsko silo in ima ravno zato po naravi ji pripadajočo postavodajavno oblast in prav je, da v tem postavodajavstvu ni nikomur podvržena; ravno tako mora biti svobodna v vseh stvareh, ki spadajo v njeno pravo. Toda ta svoboda ni taka, da bi kakerkoli vzbujala zavist in sumljivost; cerkev namreč ne išče gospodstva in ne žene je nobena strast, marveč hoče in zahteva samo ohraniti pri ljudeh dolžne čednosti in na ta način in po tem potu skrbeti za njihovo večno izveličanje. Zato je pristopna in često materno prizanesljiva; da, neredkokrat se zgodi, da v marsikaterih stvareh opusti kaj od svojega prava ozirajoč se na državne razmere, kar dokazujejo že često z državami sklenjene pogodbe. — Nič ji ni bolj ptujega, nego kako državno pravico osvojati si; pa tudi država mora nasprotno spoštovati cerkvene pravice in se varovati, da kakega dela njihovega zase po sili ne ugrabi. — Če pa si ogledamo, kako je v resnici, kaj vidimo? Prav mnogi radi sumnjivo opazujejo cerkev, goje nasprotstvo proti nji, sovražijo jo in zavistno jo obdolžujejo in kar je še mnogo hujše, skušajo z vso močjo in silo, da bi jo vsužili oblasti državnih voditeljev.

Odtod izvira, da ji odvzemajo njeno premoženje, da ji omejujejo njeno svobodo; odtod težave pri vzgoji gojencev za duhovski stan; odtod strogi izjemni zakoni proti duhovstvu; odtod zatiranje in prepovedi redovnih družb, ki so krščanstvu najboljše obrambne posadke; s kratka, odtod poojstreno ponovljene tirjatve regalistov. To se pravi silo delati najsvetejšim pravicam sv. cerkve; to pa pripravlja državam največjo nesrečo, ker očitno nasprotuje Božjim namenom. Bog, vladar in stvarnik sveta, ki je postavil v svoji najvišji skrbnosti za človeško družbo posvetno in cerkveno oblast, je hotel, da bodita različni, prepovedal pa je, da bi bili ločeni

in da bi se bojevali. Božja volja in skupni blagor človeške družbe celo na vsak način zahteva, da bodita posvetna vladna oblast in cerkvena v lepi složnosti. Zato ima država svoje vlastne pravice in dolžnosti, ravno tako ima tudi cerkev svoje; obe pa morata biti zvezani z vezjo jedinstvi. Tako ne bode imelo mejsebojno razmerje mej cerkvijo in državo sedanje, iz mnogo vzrokov škodljive in za vse dobre jako nadležne zmešnjave in doseglo se bode, da bodo državljani brez zmede in brez ločitve obojnega polja „dali Bogu, kar je Božjega in cesarju, kar je cesarjevega“.

7. Framasonstvo.

Velika nevarnost preti jedinstvi od takozvane framasonske čete, katere pogubna sila tlači vzlasti katoliške narode. Viharni časi jo podpirajo, ponosna je na svojo moč, svoje pripomočke in vspehe in tako se trudi, da bi še bolj vtrdila in razširila svoje gospodstvo. Že je stopila iz svojega skrivališča v javnost in se je ustanovila, kakor bi hotela izživati Božje veličastvo, celo v tem mestu, ki je sedež katoličanstva. Najgorje pa je, da koderkoli se vgnjezdi, se vsili mej vse stanove in slojeve in mej vse državne uredbe, dokler konečno ne doseže moči in gospodstva. To je zato najgorje, ker je očito, da so njeni nazori napačni in da so njeni nameni hudobni. Dela se, kakor bi branila človeške pravice in krepila državno družbo, zraven pa sovražno napada krščanstvo, zametuje od Boga razodete nauke, se norčuje iz verskih dolžnostij, grdi svete zakramente, ki so najvzvišenejše stvari, kot praznoversko zmes; zakon, družino, mladinski poduk, vsa zasebna in javna razmerja skuša iztrgati krščanstvu, vse spoštovanje Božje in človeške oblasti izbiti ljudstvu iz srca. Uči, da mora človek častiti naravo in da se mora presojati resnica, pravost in pravo jedino le po njenih načelih. Samo ob sebi je razvidno, da se

človek po tem načinu navadi poganskih šeg in poganškega življenja, ki je tem gorje, čim bolj se pomnožuje nasladnost.

Dasi smo preje o tem že najresneje se izrazili, nas vendar sili apostolska čuječnost, da se zopet s tem pečamo in da vedno iznova povdarjamo, da pri tako bližnji nevarnosti ne more biti preveč previdnosti. Dobrotljivi Bog naj zadrži zlobne nakane; krščansko ljudstvo pa naj čuti in izprevidi, da se mora konečno otresti tega tako nevrednega jarma; Lahi in Francozi, katere najtrje tlači, naj bi se ga tem odločnejše otresli. S kakšnim orožjem in kako to najložje storé, smo že sami pokazali in pomen tistim ne more biti dvomljiv, ki zaupajo vodstvu Njega, katerega Božji izrek ostane: „Jaz sem svet premagal“. (Jan. 16, 33.)

8. Srečna prihodnost.

a) Sv. Cerkev.

Če se vsestransko odstranijo nevarnosti in če se povrnejo kraljestva in države k verski jedinstvi, bi se dobila čudovito vplivna pomoč proti hudemu in obilna množica blagrov. Omenjajmo poglobitnejše!

Prvi blagor je dostojanstvo in delovanje sv. Cerkve; ta bi imela sebi pristojno, častno mesto in bi svobodno hodila svojo pot deléč evangelijsko resnico in milost in sicer državam v poseben prid. Ker je namreč človeškemu rodu od Boga dana učiteljica in voditeljica, more posebno vspešno skrbeti za najsilnejše izpremembe v javni blagor, reševati najzamotnejša vprašanja; povspeševati pravo in pravičnost, ki sta najmočnejši državni podpori.

b) Oboroženi mir.

Izvrstno, vzlasti v sedanjih časih zaželjeno sredstvo bi bila potem ustanovljena jedinstvo, da se odvrnejo grozne nevarnosti za vojsko. Mi imamo pred očmi razmere v Evropi. Že mnogo let živimo v miru le bolj na videz, nego pa v resnici. Mej-

sebojno sumljivo nezaupanje vpliva tako, da skoro vsi narodi tekmujejo v neprestanem oboroževanju za vojsko. Neizkušena mladina odteguje se vodstvu in vzgoji starišev ter se sili v nevarnosti vojaškega življenja; najčvrstejši mladi ljudje odstranjajo se od kmetijstva, od višjih študij, od trgovine, od obrta v vojaško službo. Vsled velikih troškov praznijo se državne blagajnice, uničujejo se moči, ki bi bile državi v podporo in pri tem trpi tudi imetje posameznih; oboroženi mir, kakoršnega imamo sedaj, postal je že skoro neznosen. To bodi naravni stan državljanskega skupnega življenja mej ljudmi? Vendar pa nam je mogoče izkopati se iz tega stanja po milosti Jezusa Kristusa in pridobiti si resničen mir. Nič namreč ni primernejšega, kakor krščanska krepost in posebno pravičnost, da se kroti častiželjnost, pohlep po tujem blagu in zavidljivost, s čemer se najpoglaviteje neti snov za vojsko; na podlagi te kreposti ostanejo nedotakljive pravice narodov in svetost pogodb; s tem pa se tudi vtrjujejo vezi bratoljubja v prepričanju, da: „Pravičnost povzdiguje narod“. (Preg. 14, 34.)

Tudi v notranjem življenju bodo države dobile bolj varno in močno sredstvo za javni blagor, kakor je ponujajo zakoni in orožje. Vsakdo pač vidi, da od dne do dne rasejo nevarnosti za javni mir in za javno varnost; pogosti grozni zločini namreč kažejo, da so se zaprisegle uporne skrivne družbe razrušit in uničit države.

c) Socijalno in politično vprašanje.

Dve veliki vprašanji ste na dnevnem redu s o c i j a l n o in p o l i t i č n o. In obe ste največje važnosti, akoravno se za nju modro in pravično rešitev hvalevredno trudi, obravnava in poskuša, vendar temu nič ne bo bolj služilo, kakor če se bodo duhovi zopet in zopet iz notranjega vzroka krščanske

vere nagibali, da se zavedajo in da spolnujejo svoje dolžnosti. — O socijalnem vprašanju smo pred nedavnim časom v tem smislu razpravljali vporabljač načela evangelija in natornega prava. — Gledé političnega vprašanja, pri katerem mnogi v teoriji družijo svobodo in državno oblast, v dejanju pa ju neprimerno ločijo, zamoremo iz krščanskega modroslovja naukov zajemati v veliko korist. Bodi namreč oblika državi katerakoli, ako je določeno in splošno vsprejeto, da oblast (auctoritas) izvira iz Boga, tedaj je pameti takoj jasno, da imajo nekateri pravno pravico ukazovati, in da iz tega prihaja za druge dolžnost, da so pokorni; to tudi ne nasprotuje človekovi časti, ker smo s tem bolj Bogu pokorni, nego ljudem; Bog pa napoveduje „najhujšo sodbo onim, ki so na čelo postavljeni“, ako ne opravljajo njegovega mesta prav in pravično. Svoboda posameznih pa ne more pri nikomer vzbujati sumnje in zavisti, ker ni nikomer na kvar in ker se na to ozira, kar je resnično, pravo in združljivo z javnim mirom. — Ako naposled premišljujemo, kaj premore cerkev, mati in posredovalka mej narodi in knezi, da s svojo veljavnostjo in s svojim svetom oboje podpira, tedaj nam bo jasno, kako je važno za občni blagor, da se vsi narodi nagibljejo k jedinstvu v krščanski veri in v krščanskem življenju.

d) Bodoča podoba krščanske zemlje.

To premišljujoč in z vso dušo po tem hrepeneč zremo v daljavi prihodnji red stvari in mi ne poznamo nič bolj ljubeznivega, kakor pogled na blagor, ki se iz tega razvija. Mi si skoraj ne moremo predstavljati, kako bi naenkrat pričeli narodi tekmovati v vseh odličnih delih, v sreči in prospevanju, ako bi se dosegel mir in pokoj, ako bi se povspeševalo vednostno napredovanje, ako bi se poleg tega po krščanski šegi in po Naših predpisih vstanavljale zadruga kmetovalcev, rokodelcev in raznih obrtnij;

s tem bi se zatrlo požrešno oderušstvo, s tem bi se pa tudi razširilo polje za koristna dela.

e) Evropa — ognjišče krščanske omike.

Vpliv teh blagodejnih naprav bi se pa ne omejeval samo na omikane narode, temveč bi se kakor vode bogata reka razširjal na dolgo in široko. Kakor smo rekli že v uvodu, treba namreč pomisliti, kako brezštevilni narodi že stoletja čakajo na to, odkod da bi prejemale luč resnične omike. Dasi so gledé večnega zveličanja narodov sklepi Večnega daleč od razumevanja človeškega, vendar ni verski razkol najmanj kriv, da je še po raznih krajih na zemlji razširjeno nesrečno praznoverje. V kolikor namreč more človeško spoznavanje sklepati iz dogodkov, zdi se, da je Bog Evropi odločil nalogo: nositi omiko krščanskih narodov polagoma v vse pokrajine. Z delom prešnjih časov doseženi pričetki in napredki kazali so veselo rast, ko se je nenadoma v šestnajstem stoletju vnel razpor. Prepiri so razdvojili krščanstvo in vojske so požrle Evropi moči; te razmere pa so neizmerno škodljivo vplivale na misijone. Ker vzroki razkola še vedno obstajajo, zato se ni čuditi, da živi še toliko ljudij omreženih v nečloveške nravi in grozne verske razvade. Zato se trudimo vsi, da se zaradi splošnega blagora zopet vstanovi nekdanja jedinstvo. Časovne razmere so ugodne, da se vstanovi tako soglasje in da se daleč na okrog razširjajo dobrote krščanske modrosti, ker smisel za pobratimstvo med ljudmi ni bilo nikdar globlje utisneno v srca in ker človek ni nikdar človeka gorečnejše iskal, bodisi da si pridobi znanosti ali pa da mu pomaga. Vozovi in ladije prehajajo z neverjetno hitrostjo neizmerne pokrajine po suhem in po morju; to bi ne donášalo le krasnih koristij za trgovino in vedoželnost, marveč tudi za razširjanje božje besede od vshoda do zahoda.

9. Težavna pot, a naša nada je v Bogu.

Mi dobro vemo, kako dolgo in težavno delo zahteva red stvari, o katerih bi želeli, da se vresničijo; tudi takih ne bo manjkalo, ki bodo rekli, da v svojem upanju gremo predaleč in ki bodo mislili, da mi hrepenimo bolj po zaželenem, kakor po dosežnem. Mi pa vso svojo nado in vse svoje zaupanje stavimo na Izveličarja človeškega roda, Jezusa Kristusa, dobro pomneč, kaj in koliko je nekdaj storila „nespamet križa in njegove besede v začudenje in osramotenje modrosti tega sveta“. — Posebe pa prosimo kneze in državne voditelje, naj po svoji državniški modrosti in v pravi skrbi za svoje narode prav presojuje naše svete, ter naj jih pospešujejo s svojo veljavnostjo in naklonjenostjo. In če dosežemo le del pričakovanih uspehov, bo to zelo pomenljivo pri sedanjih splošno razdejanih razmerah, v katerih se nezadovoljnost s sedajnostjo druží s strahom pred prihodnostjo.

10. Sklep.

Konec prejšnjega stoletja napolnil je Evropo v splošnem prevratu s strahom in trepetom. Ali morebiti ne bode ravno narobe sedanje svojemu koncu bližajoče se stoletje dalo človeškemu rodu srečo jedinosti z nado na velike dobrote, ki se nahajajo v jedinosti vere?

„Bog pa, bogat v usmiljenju, v čegar oblasti so časi in trenotki“, podpira naj naše želje ter milostivo pohitri izpolnitev božje obljube Jezusa Kristusa: Ena čeda bo in jeden pastir. (Jan. 10. 16.)

Dano v Rimu pri sv. Petru dné 20. junija 1894, v sedemnajstem letu naše vlade.

Papež Leon XIII.

